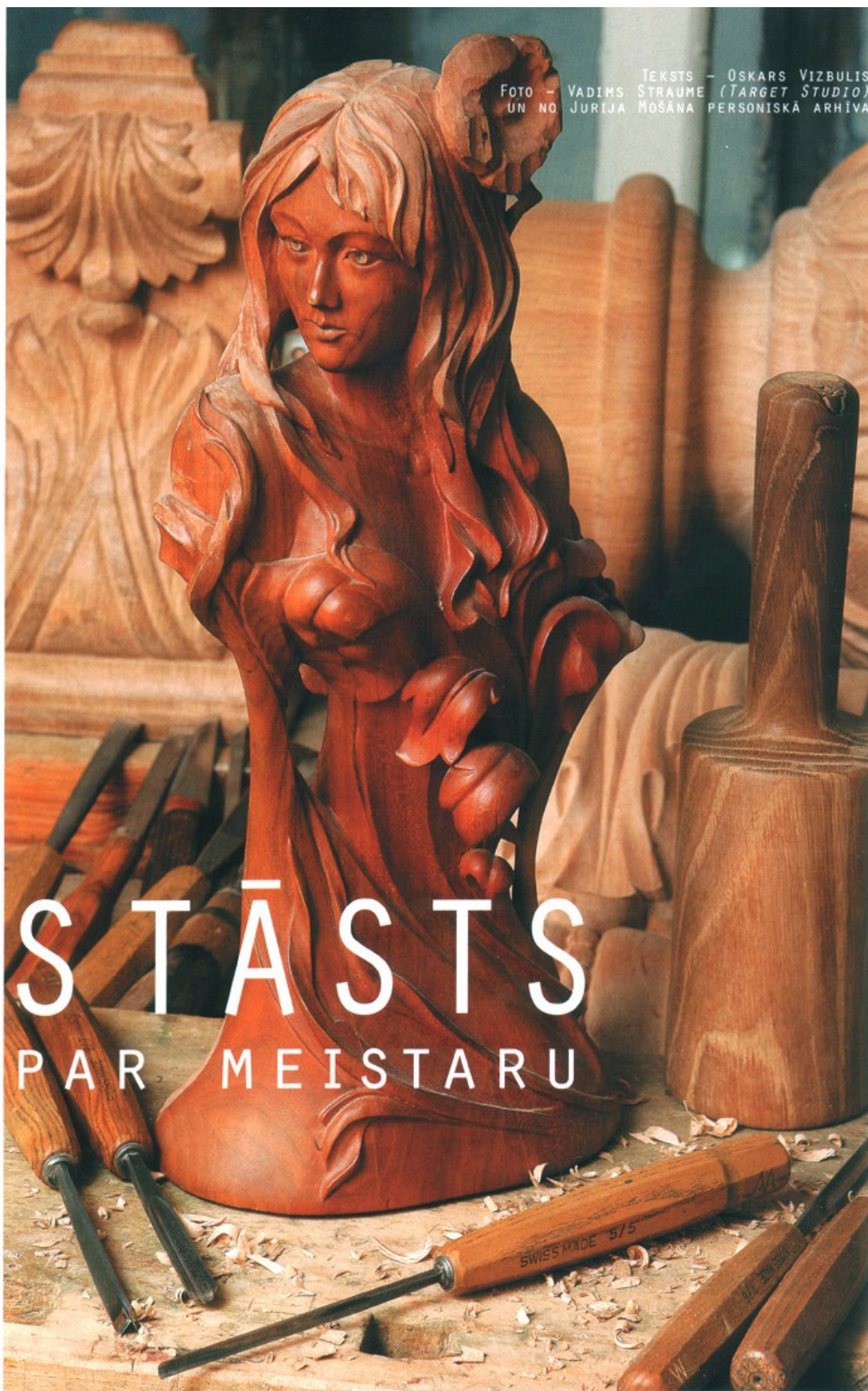

TEKSTS – OSKARS VIZBULIS
Foto – VADIMS STRAUME (TARGET STUDIO)
UN NO JURIJA MOŠANA PERSONISKA ARHĪVA

STĀSTS

PAR MEISTARU

TĀDS MAZLIET LECĪGS.
ĀR RĒTU UZ PIERES. TURPINOT
MŪŠENO TĒMU, VIŅŠ PIEKRĪT,
KA ĢĒNIJS ESOT DĒVINDESMIT
PROCENTI DARBA UN SVIEDRI,
BET ATLIKUŠIE DESMIT –
NEPIECIEŠAMĀ TALANTA DEVA.
LATVIJAS ĀMATNIECĪBAS KAMERAS
VĪRI, APLŪKOJUŠI KOKTĒLNIEKA
JURIJA MOŠĀNA DARBUS,
IEDEVUŠI DIPLOMU BEZ KĀDIEM
EKSĀMENIEM. ŠĪKUMIEM NAV
LAIKA.

Viņa darbnīcā, pareizāk sakot istabiņā, kas atrodas pašā darbnīcas galā, palielā stikla kastē ievietots šaha galdiņš ar figūrām. Tās tiek glabātas dažādās vietās. Tā drošāk. Visas figūras ir skrupulozs roku darbs. Tumšās gatavotas no riekstkoka, gaišās no bumbiera. Rotātas ar Svarovska kristāliem. Šaha figūras ir krietna sprīža lielumā, mazākas izgatavot nav iespējams, ja runājam

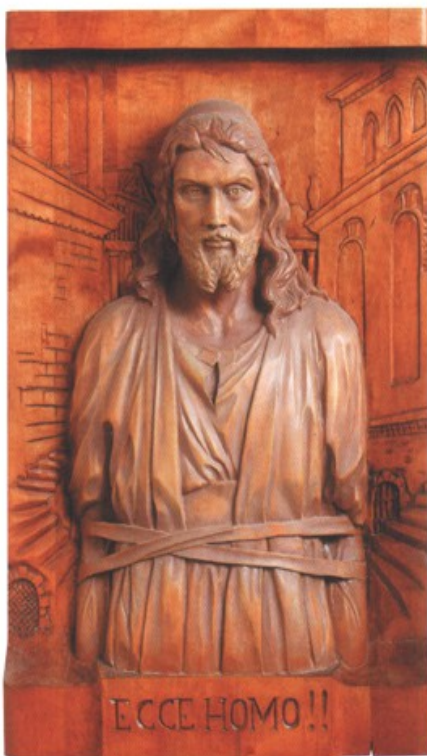
par koktēlniecību, jo dzirdēts, ka Japānā esot populāra aizraušanās ar risa graudu māksliniecisku apgleznošanu... Šaha komplektu viņš gatavojis aptuveni gadu, sava prieka pēc. Ik pa laikam kaut ko tādu atļaujoties. Komplekta cena neesot vēl skaidri zināma, to paredzēts pārdot izolē ar sākumcenu 40 000 eiro. Jautājums par katra pasūtījuma izpildi neesot skaidri atbil-

dams. Aptuveni tāpat, ja mēs alpinistam vaicātu, cik ilgā laikā viņš var uzkāpt kalnā. Pats par sevi saprotams, ka klientiem jāstāv rindā vairākus gadus. Un tie nav naudīgi japiji, nenobrieduši ņuņņas, bet vīri pēc 40, jau iztrakojušies, kuriem deniņos sirmums un tagad radusies vēlme pēc ģimeniskuma, siltuma. Kas gan cits, ja ne koks interjerā, var radīt siltumu. Turklāt lietas, kas gatavotas ar rokām un mīlestību, ļoti ilgi nes sevī enerģētiski pāreizu lādiņu.

"Lai gan pēdējā laikā kļuvis modīgi runāt par enerģētiskumu, šādi gatavota lieta patiešām silda, to gribas aplūkot, aptaustīt, gribas, lai tā pieder. Kas gan cits tas ir, ja ne enerģētika? Jā, cilvēki, kuriem patīk mūsu stils un plastika, ir gatavi pagaidīt, kas mani, protams, iepriecina. Negribu izlikties pašapmierināts un lielīgs, bet pagaidām nezinu, kurš Latvijā un Baltijā varētu gatavot šāda līmeņa darbus. Turklāt mums nav galvenais nopelnīt, lai gan arī tas ir svarīgi. Svarīgāk uzta-

PASŪTĪTĀJI? TIE NAV NAUDĪGI JAPIJI, NENOBRIEDUŠI ņUŅŅAS, BET VĪRI PĒC 40, JAU IZTRAKOJUŠIES, KURIEM DENIŅOS SIRMUMS UN TAGAD RADUSIES VĒLME PĒC ĢIMENISKUMA, SILTUMA.

sīt tāda līmeņa darbu, par ko nebūtu kauns arī pēc desmit, divdesmit gadiem." Tādu ļaužu, kuri izvēlas pasūtīt ar kokgriezumiem rotātas mēbeles vai koka skulptūras, esot arvien vairāk. Kas ne mazāk svarīgi, viņi kļūst arvien izglītotāki. Par to liecina gadījums, ko varētu dēvēt par formas un faktūras nesavienojamību, – kāds klients vēlējies pasūtīt durvju arku ar noteikumu, lai par materiālu tiktu izmantots ozols. Tas, kurš redzējis ozola koksnes faktūru ar tās rupjajām šķiedrām, iespējams, sapratis, ka tā vairāk piestāv masīvkoka mēbelēm. Koksnes faktūra draudēja nonākt pretrunā ar graciozajiem jūgendstila izliekumiem. Tiesa, klients izrādījies gana saprātīgs, nevis no sērijas "mana nauda, un taisi, ko saku". Viņš izvēlējās bērzu. "Daudzi domā, ka tas ir vienkāršs materiāls, bet, ja ir kvalitatīvs, tas ir plastisks, labi

tur formu, turklāt tikpat enerģētisks kā ozols, neatņem enerģiju, bet papildina to. Klients bija priecīgs, turklāt bērzs ir lētāks par ozolu. Vienmēr klientiem iesaku izvēlēties dabisku materiālu, nevis mēģināt kādu koksni mākslīgiem līdzekļiem pārveidot par citu. Var jau bērzu tonējot un lakojojot pārvērst par riekskoku, citronkoku vai ķirsi, bet tā būs tikai imitācija. Man pašam arī patīk dabiska koka krāsa, varbūt ar nelielu tonējumu. Paldies Dievam, ka arī cilvēki tam piekriņ. Vispār pēdējā laikā arvien vairāk klientu radošās izpaušmes ziņā uzticas." Par koka tēlniecības procesu Jurijs Mošāns saka tā: "Parasti ir tā, ka es sāku darbu, ievēlku pamatlinijas, piešķiru noteicīgo plastiku, sarežģītību un smalkumu, bet pēc tam, kad zellis izpratis manu nodomu, viņš strādā pats. Par sevi saku,

ka esmu spēljošais treneris, neesmu nekāds metrs, kas aiz stikla sienas dod norādījumus. Mani audzēkņi pirmām kārtām ir slīpētāji, kas arī ir pietiekami atbildīgs darbs, jo pēc kokgriezēja koka gabals ir un joprojām paliek koka gabals, tikai pēc slīpēšanas tas kļūst par izstrādājumu, sāk izpausties koka faktūra, līnijas tiek pabeigtas, asi lūzumi pārvērsti plūstošā formā. Tas ir svarīgi, un arī pats nekaunos slīpēt, īpaši darba pirmajos posmos."

Reizēm gadoties tā, ka viņš skatās uz savu darbu un konstatē, ka nav ar to apmierināts. Būtībā tas esot normāli, klinisks narcisisms māksliniekam nedraud. "Bet paiet laiks, un mani pārņem viegls izbrīns – vai patiešām to esmu paveicis?"

Reizēm esot tā, ka vakaros mākslinieks darbnīcā paliek ilgāk un darbs nevedas, sevišķi tā gadās ar skulptūrām. Ar mēbelēm vienkāršāk, tajās radošais process ir tikai pašā sāku-

mā, kad izgatavo skices. Vēlāk jau arī, bet ne tik lielā mērā. "Kad ir sarežģīti modeļi, tad pastāvīgi pārņem radošas mo-kas, un pēc divām stundām, bums, kā pa pieri, redzi, sajūti, kur kas jānoņem nost. Tāpēc ir vienkārši sevi jāpiespiež strādāt, nedrīkst gaidīt, kad atnāks iedvesma. Tā tas ir ar mani, varbūt ar citiem citādi. Kad strādāju, klausos mūziku. Da-žādu. Tas atkarīgs no darba. Ja mierīgs darbs, klausos mierīgu mūziku, ja no koka gabala dar-ba sākuma posmā jāatdala kāds palielāks gabals, tā teikt – rupjā apstrāde, un ņemu mo-torzāģi, tad gan uzlieku kaut ko ļoti enerģisku."

Mošanam ir vairāki portfolio. Viens no tiem ir tikai priekš se-vis, jo gadījumos, kad izgatavota kāda ekskluzīva lieta, ar klientu noslēgts līgums, ka neviens to nedrīkst ieraudzīt. "Ja jau eks-kluzīvs, tad ekskluzīvs, un mums nav tiesību tādu darbu atkārtot. Neesam jau fabrika. Vēl gadās

tā, ka klients skatās mūsu dar-bus albumā un saka, ka vēlas tā-du pašu darbu. Cenšamies no šāda pasākuma viņu atrunāt, jo, pirmkārt, otru reizi tādu lietu va-ram uztaisīt labāk, jo paši taču nepārtraukti pilnveidojamies, otrkārt, tas nav interesanti."

Vai kokačīniekam jāprot zīmēt? "Pats uzskatu, ka zīmēt nepro-tu, lai gan esmu apmeklējis mākslas kursus. Man labāk pa-dodas telpiski darbi. Daudzi mākslinieki pirms galvenā dar-ba vispirms veic tādu kā ģene-rālmēģinājumu mālā vai plasti-linā. Es arī esmu nonācis pie tāda secinājuma, lai gan agrāk tā nerikojos. Bet tas bija saso-dīti sarežģīti, jo kokā ļoti grūti ko pievienot klāt, ja gadās no-ņemt pārāk biezu skaidas kār-tu. Īpaši, ja veido koka skulptū-ras. Arī tad, kad gatavo mēbe-les, kas sastāv no galdniecības un kokgriešanas procesa. Galdniekam ilgi jāstāsta, kas nepieciešams, ar rašējumiem vien nepietiek, vai arī ļoti ilgi,

skrupulozi jāstāsta, daudz lai-ka jāpatērē. Efekts būs daudz lielāks, ja viņam parādīsi plasti-linā izveidotu formu."

Jurijs Mošāns prāto, ka gribētu no mēbelēm pievērsties kaut kam nopietnākam: "Ne tādā zi-ņā, ka *Studija Mošāns* pārstās ar tām nodarboties, bet pats Mošāns uz kādu laiku pārtrauks nodarboties ar mēbelēm. Man ir jau 40 gadu un gribas paveikt ko nopietnāku. Mani pievelk mākslinieciskie darbi, gribētu izveidot nelielu mini galeriju, no pieciem, desmit priekšmetiem ar māksliniecisku vērtību, tādi skulpturāli risinājumi nišā, jo tos viegli izvietot pie sienas.

Vai arī pēc gadiem 40 domāšu un nodarbošos ar kokačīniecī-bu? Lūk, tad arī satiksimies un parunāsim. No koka vēl nees-mu noguris. Akmens, tā tomēr cita opera, ja man vaicātu, vai nebūtu ar mieru pamēģināt strādāt ar citu materiālu. Citi instrumenti nepieciešami. Var-būt citā dzīvē."